

รายงานพิเศษ: จีนสร้างภาพลักษณ์ใหม่ด้วยระบบเครดิตทางสังคม

ในทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาลจีนได้พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาทางด้านสังคมควบคู่ไปกับทางด้านเศรษฐกิจด้วย เนื่องจากปัญหาทางสังคมที่เพิ่มขึ้นทำให้จีนกำหนดยุทธศาสตร์ในการกำกับดูแลให้จีนเป็นสังคมที่โปร่งใส มีธรรมาภิบาลในการทำธุรกิจ ป้องกันการฉ้อฉลและการรับสินบน รวมถึงจัดระเบียบสังคม ปรับพฤติกรรมประชาชนในประเทศ เพิ่มความมีระเบียบวินัย อาทิ การส่งเสียงดัง การแข่งคิว การรักษาความสะอาด และมารยาททางสังคม เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ และผลักดันประเทศไปสู่ระดับสากล

อย่างไรก็ตาม การจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมประชากรชาวจีนซึ่งมีจำนวน 1.4 พันล้านคน มากเป็นอันดับ 2 ของโลก และมีคนหลายช่วงอายุซึ่งมีประสบการณ์ชีวิตต่างกัน ดังนั้น การใช้วิธีอบรมและปลูกฝังอุปนิสัยไม่สามารถทำได้ในระยะเวลารวดเร็ว รัฐบาลจีนจึงได้นำระบบเครดิตทางสังคม “The Social Credit System” มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างบรรทัดฐานเดียวกันทั้งประเทศ และใช้ข้อมูลเครดิตของบุคคลในการสร้างค่านิยม และวัฒนธรรมแห่งความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม มีจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านกลไกการสร้างแรงจูงใจโดยการให้รางวัล และการลงโทษ เพื่อยกระดับเครดิตโดยรวมของสังคมให้ดีขึ้น

The Social Credit System (ปี 2557-2563) ได้ประกาศใช้ครั้งแรกตั้งแต่วันที่ 14 มิถุนายน 2557 โดยได้กล่าวถึงธรรมาภิบาล 4 ส่วน ได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์ในการบริหารงานของรัฐบาล (honesty in government affairs) 2) ความซื่อสัตย์ในการทำธุรกิจ (commercial integrity) 3) ความซื่อสัตย์ของสังคม (societal integrity) และ 4) ความน่าเชื่อถือของตุลาการ (judicial credibility) แต่ยังไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมากนัก ในระยะแรกของโครงการได้กำหนดพื้นที่ทดลองกระจายตามพื้นที่ต่าง ๆ 12 เมือง ได้แก่ เมืองหังโจว (มณฑลเจ้อเจียง) หนานจิง (เจียงซู) เซี่ยเหมิน (ฝูเจี้ยน) ฉิงตู (เสฉวน) ซูโจว (เซี่ยงไฮ้) ซูเซียน (เจียงซู) ฮู่โจว (กวางตุ้ง) เวินโจว (เจ้อเจียง) เว่ยไห่ (ซานตง) เหวยฟาง (ซานตง) อี้วู (เจ้อเจียง) และหยงเฉิง (ซานตง) เพื่อนำประเด็นปัญหาอุปสรรคที่พบในพื้นที่ทดลองไปปรับปรุง และส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความมั่นคงและมีประสิทธิภาพ หน่วยงานที่รับผิดชอบและร่วมกันดูแลข้อมูลประกอบด้วยหลายองค์กร เช่น National Development and Reform Commission (NDRC), The People’s Bank of China, State Administration for Market Regulation (SAIC), State Administration of Taxation และสำนักงานกฎหมาย เป็นต้น มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีหลายสิ่งในการสร้าง platform และเชื่อมโยงข้อมูล Big Data เพื่อแบ่งปันข้อมูลเครดิตเป็นการสาธารณะ กระบวนการรายงาน และตรวจสอบข้อมูลเครดิต ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2560 National Development and Reform

Commission (NDRC) ได้ออกแถลงการณ์ว่าจะมีการนำระบบ Social Credit Scores ของประชาชนมาใช้ตามนโยบายของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พ.ค. 2561

อาจกล่าวได้ว่า The Social Credit System เป็นระบบการให้คะแนนด้านมารยาทและสังคมกับประชาชนในประเทศ โดยรัฐบาลจะมีระบบติดตามสอดส่องพฤติกรรมประชาชนไปทุกหนแห่ง และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไว้ในระบบดิจิทัล ได้แก่ พฤติกรรมทางการเงิน เช่น การเสียภาษี การจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน พฤติกรรมทางด้านสังคม เช่น การช่วยเหลือสังคม หรือการกุศล ความมีระเบียบวินัย การปฏิบัติตามกฎจราจร และพฤติกรรมในอินเทอร์เน็ต เช่น การซื้อของออนไลน์ การใช้โซเชียลเน็ตเวิร์ค และเป็นผู้ให้คะแนนตามกิจกรรมที่ประชาชนทำในแต่ละวัน โดยประชาชนทุกคนจะมี “บัตรความน่าเชื่อถือ” (trustworthy card) ซึ่งบันทึกคะแนนสะสม social credit score กำหนดไว้ตั้งแต่ 100-950 คะแนน

ผู้ที่มีความประพฤติดี อาทิ การช่วยเหลืองานการกุศล มีการแยกขยะทุกครั้ง ฯลฯ จะได้คะแนนสะสมเพิ่มขึ้นจนถึงระดับที่ได้รับรางวัลตามที่กำหนด เช่น ส่วนลดการใช้บริการขนส่งสาธารณะ การเข้าพักในโรงแรม การใช้อินเทอร์เน็ต ทุนการศึกษา และการเข้ารับราชการ เป็นต้น ในทางตรงข้ามหากประชาชนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ด้านมารยาทสังคมไม่ดี ไม่อยู่ในกรอบระเบียบ หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น การอาละวาดบนเครื่องบิน การสูบบุหรี่ในที่ห้ามสูบ การหลบเลี่ยงภาษีหรือไม่จ่ายเงินประกันสังคม การทำร้ายบุคลากรทางการแพทย์ คะแนนสะสมที่ได้รับจะต่ำ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิทธิในการใช้บริการสาธารณะ การรับสิทธิสวัสดิการ การรักษาพยาบาล การใช้บริการรถไฟความเร็วสูงและเครื่องบิน การขอวีซ่าในการเดินทางไปต่างประเทศ การขอสินเชื่อและการทำธุรกรรมทางการเงินอื่น และการพิจารณาการคัดเลือกเข้าทำงาน เป็นต้น

ระบบดังกล่าวเป็นยุทธศาสตร์ที่จีนเลือกใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศให้มีความสมบูรณ์รอบด้านนอกเหนือจากการพัฒนาด้านผลิตภาพเพียงด้านเดียว เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ความน่าเชื่อถือของรัฐบาลและภาพลักษณ์ของประเทศจีน ทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพ ซึ่งไทยสามารถนำกรณีดังกล่าวเป็นกระจุกสะท้อนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศไทยให้มีความสมบูรณ์ทั้งความสามารถด้านต่าง ๆ การมีคุณธรรม มีวินัย จิตสำนึก และรับผิดชอบต่อสังคม อันจะทำให้ไทยมีทรัพยากรบุคคลที่ได้รับการพัฒนาอย่างสมบูรณ์รอบด้าน ทำให้ประเทศมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ที่มา http://www.ndrc.gov.cn/zcfb/zcfbtz/201501/t20150105_659388.html,
<http://www.ndrc.gov.cn/zcfb/zcfbtz/201501/W020150105511881086815.pdf>,
http://www.gov.cn/zhengce/content/2014-06/27/content_8913.htm, http://www.xinhuanet.com/city/2018-01/23/c_129796625.htm. http://www.xinhuanet.com/comments/2017-08/16/c_1121490308.htm